

BARN TILL FÖRÄLDRAR MED DEPRESSION OCH ANNAN PSYKISK OHÄLSA – FÖREBYGGANDE ARBETE I FÖRSKOLA

FORSKARE: Birthe Hagström
KLINIK/INSTITUTION: Sociala resursförvaltningen, Malmö stad, Lärarutbildningen, Malmö högskola
E-POST: birthe.hagstrom@malmo.se

FORSKNINGENS
DAG 2010
Depression
& mani

Många små barn till föräldrar med depression eller annan psykisk ohälsa saknar tillräckligt vuxenstöd i sin kontakt- och relationsutveckling. Ett förebyggande arbete på förskola där barn erbjuds ett långsiktigt stöd har genomförts och studerats. En positiv utveckling där barnen utvecklas, från ensamhet till gemenskap, antyder att fortbildning för pedagoger och en anpassad förskolevistelse kan få en avgörande betydelse.

Bakgrund

Små barns behov av en trygg förutsägbar vuxen kan stå i stark kontrast till föräldrars förmåga och egna behov om föräldrarnas psykiska ohälsa. En övergripande fråga är därför hur samhället kan erbjuda stöd. År 1999 påbörjades ett arbete i Malmö mellan barn- och vuxenpsykiatri, socialtjänst samt mödra- och barnhälsovård för att utveckla samverkan kring föräldrar med psykisk ohälsa och deras barn. Via samverkan uppmärksammades bland annat barn i behov av långsiktigt utvecklingsstöd vilket resulterade i ett projekt och en studie på förskola där barn erbjuds en kompletterande anknytningsperson, i samråd med föräldern.



Illustration: Inger Säfvestad

Anknytning

Redan under spädbarnstiden utvecklar barn livslånga känslomässiga band, en anknytning, till sina föräldrar eller någon annan viktig person. Forskning visar på att denna anknytning påverkar oss i livet och har betydelse för hur vi skapar relationer till andra människor och för den framtida psykiska hälsan. Barnet kan utveckla en trygg och tillitsfull anknytning

eller en otrugg anknytning som försvårar nära känslomässiga relationer. Den anknytning som barnet utvecklar är beroende av hur föräldern kan svara på kontakt och de känslomässiga behov som barnet uttrycker i vardagens många olika situationer.

I de fall föräldern inte kan vara så förutsägbar och känslomässigt tillgänglig som ett barn behöver, är det viktigt att undersöka möjligheter till ett kompletterande stöd för barnet. Ett sådant stöd kan vara att ge barnet möjlighet att skapa en kontinuerlig och trygg relation på förskola.

Under tre år studerades hur fyra pedagoger på en avdelning utvecklade sin yrkesroll som kompletterande anknytningsperson och vilka effekter det fick för deras respektive anknytningsbarn. Detta studerades via pedagogernas muntliga och skriftliga berättelser.

Fortbildning för pedagogerna

För att arbeta som kompletterande anknytningsperson erbjöds pedagogerna fortbildning i form av föreläsningar, studiecirkel samt handledning. Innehållet var teorier som beskriver barns utveckling i relation till betydelsefulla personer, nämligen anknytningsteori, affektteori samt Daniel Sterns teori om barns självutveckling.

Pedagogernas arbete med barnen

De barn som deltog i studien uppvisade tecken på otrugg anknytning och var påtagligt försenade i sin utveckling. Samtliga hade svårigheter i kontakten med såväl vuxna som barn och saknade

förmåga till samspel och lek. De var ensamma.

Via en regelbunden och trygg omvårdnad och anpassade dagliga stunder tillsammans med sin anknytningspedagog med fokus på att utveckla kontakt och samspel, utvecklades barnens tillit långsamt. Barnens intresse och glädje för kontakt, samspel och lek tillsammans med sin anknytningspedagog ökade. Barnens nyfikenhet på omvärlden växte successivt och med stöd av anknytningspedagogen lärde de sig leka med andra barn, de fick kamrater och kunde delta i och tillgodogöra sig förskolans aktiviteter.



Barnens ensamhet bröts och de blev en del av den gemenskap och det sociala sammanhang som förskolan erbjuder.

Den positiva utvecklingen hos barnen antyder att en anpassad förskolevistelse kan få avgörande betydelse för barn i behov av ett långsiktigt stöd i sin kontaktutveckling. Fortsatt forskning inom området är angeläget.



Personerna på bilden har inget med posterns innehåll att göra.

Föräldrarna

Stöd till små barn är endast möjligt att ge i samverkan med barnets föräldrar. Deras åtagande att dagligen hämta och lämna sitt barn enligt överenskommenelse samt att delta i samtliga kring sitt barn visade på ett förtroende för anknytningspedagogerna men kanske framför allt på en vilja att erbjuda sitt barn utvecklingshjälp från andra.